

V I I L H O O F D D E E L.

Van de brandige Oliën.

WANNEER groeiende en dierlyke zelfstandigheden, en delfstoffelyke pikken (a) tot roodwordens toe heet gemaakt worden, hebben ze haare oorspronkelyke eigenschappen verlooren, en zyn ontbonden of veranderd in voortbrengfels van eenen verschillende aart van 't geene te voeren in 't onderwerp bestond. Door dezelve in de open lucht te verbranden, wordt een gedeelte in asche veranderd, een gedeelte in roet, en een gedeelte wordt door de lucht ontbonden. In beslooten vaten aan de lucht bloot gesteld, (als in die, welke Retorts, kromhalsen, genoemd worden, en die ontvangers hebben, geschikt om de vlugge deelen in op te houden) worden ze tot stinkende Olie ontbonden; en tot verschillende soorten van zoutagtige stoffe, die in den Ontvanger opreift; en tot eene zwarte kool, die overblyft, en die, alhoewel niet meer veranderlyk in beslooten vaten, als men de lucht toelaat, tot witte asche verbrandt.

De Oliën, wegens haaren stinkenden brandigen reuk, brandige (b) Oliën genaamd, zyn de voorwerpen van dit Hoofdd. Sommigen echter van deezen, die door dezelfde bewerkinge verkreegen worden, als zekere zoutagtige lichaaamen, die van meer belang zyn als zy zelve, worden tot het Hoofddeel der bereidingen van zouten gebragt.

OLEUM BUXI.

*Olie van Busboom.
Lond.*

Distilleer stukken van Busboomen hout, met eene zandhitte, die langzaamer hand aangewakkerd wordt: de Olie zal te gelyk met een zuuren Geest overkoomen, welke door een trechter moet afgescheiden worden.

OLEUM GUAJACI.

*Olie van Guajacum hout:
Edinb.*

Doet eenige snippers of spaanders van Guajacum hout in een aarden Langhals, of een glazen Kromhals, en distilleer ze in een zandbad of in een open vuur, de hittelangzaamerhand vermeerderende. Eerst zal 'er een zuur vogt overkoomen, daarna eene licht roode Olie, en ten laastten, in den uitersten trap van de hitte des vuurs, eene dikke zwarte Olie, welke door de andere vogten heen naa den bodem des Ontvangers zinkt.

Op dezelfde wyze kan men van allerlei soorten van houten Oliën verkrygen.

De Retort kan byna tot den hals toe opgevuld worden met snippers of kleine stukjes Busboomen- of Guajacum hout, die de Wieldraaijer wechwerpt. Smeer 'er een glazen Ontvanger, met deeg van lynzaad meel en water, aan: zet den Kromhals op den bodem van eene diepe yzeren pot, met een weinig zand 'er onder; en vul de ruimte tusschen

(a) *Bitumina mineralia.* (b) *Empyreumatica Olen.*

schen dezelve en de kanten van de pot verder met zand op. Leg eerst een zagtvuur aan en vermeerder het allengs tot den uitersten graad van hitte, dien het Furnuis kan uitleeveren. Byzonderlyk moet men zorg draagen, de hitte niet te snel aan te wakken, als de eerste roode Olie begint over te koomen; want op dien tyd wordt 'er eene groote menigte veerkragtige damp uit het hout ontwikkeld, welke, als 't vuur versterkt wordt, of geenen uittogt heeft, de vaten zal doen barsten; als de distilleering geëindigd is, en de vaten koud geworden zyn, maak den Ontvanger los, en scheid de Olie van het zuure vogt af: de manier om dit door een trechter te doen, gelyk in de eerste der bovenstaande bewerkingen wordt voorgeschreeven, is als volgt. Giet de verscheidene vogten in een glazen trechter, wiens pyp met den vinger gestopt is; de zwaare zwarte Olie zinkt het laagste: laat 'er deeze uitloopen; sluit de pyp dan weder, en scheid daar na het zuure vogt, op dezelfde wyze, van de ligter Olie af. Doch zy worden volmaakter afgescheiden, door ze in een hollen kegel van kleinspapier te gieten, dat met water vogtig gemaakt en in een trechter geplaatst is; het zuure vogt gaat 'er door, en de Olie blyft in 't papier.

De Oliën, door deeze behandeling van verschillende houten en planten verkreegen, hebben ten naasten by dezelfde hoedanigheden: zy hebben alle eenen zeer onaangenaamen scherpen smaak, en eenen brandigen stinkenden reuk; zonder iets van den byzonderen geur, smaak, of de kragten van 't onderwerp, dat dezelve uitleevert. De tegenwoordige praktyk beezigt deeze Oliën zelden anders, dan tot uitwendige oogmerken, als tot zuivering van vuile beenderen, voor de tandtpyn, tegen sommige soorten van huid uitslag, oude pynen en smerten, en dergelyken; en voor dezelve nog niet heel dikwyls.

OLEUM LATERITIUM.

Olie van Tichelfteenen.
Lond.

Maak Tichelfteenen gloeiend heet, en blusch dezelve in Olyfolie, tot dat ze alle de Olie ingetrokken hebben: breek ze dan in zulke kleine stukjes, dat ze gevoeglyk in een Kromhals kunnen gedaan worden; en distilleer ze met eene zandhitte, die allengs vermeerderd wordt: dan zal 'er eene Olie opreizen, tegelyk met eenen Geest, die 'er van afgescheiden moet worden, gelyk in de voorgaande bewerkinge.

DEEZE bereiding heeft eene plaats gehad in de meeste Apotheeken, onder de prachtige naamen van *Oleum Pilosophorum*, *sanctum*, *divinum*, *benedictum*, dat is Philosophische, heilige, godlyke, gezegende Olie, en andere, al zoo ongevoeglyk als die, onder welken zy hier boven staat.

Het is wezendlyk niet anders dan Olyfolie, die door hitte sterk brandig gemaakt is: de Geest, die zoo genoemd wordt, is niet meer dan slym, of water, met den brandigen geur der Olie besmet. Zy is beroemd geweest voor verscheidene uitwendige oogmerken, byzonderlyk voor jichtagige en zinkingpynen, doofheid en zuisen der ooren enz. en ook somtyds inwendig ingegeeven. Doch de gemeene praktyk schynt dit lastige Geneesmiddel nu geheel verworpen te hebben; en het COLLEGE van *Edinburg* heeft het uit hun Boek uitgeschrabt.

OLEUM PETROLEI BARBADENSE.

Olie van Barbados Teer.
Lond.

Distilleer Barbados Teer met eene zandhitte; en 'er zal eene Olie opreizen, te gelyk met eenen Geest, die 'er van afgescheiden moet worden.

Dr. *Pemberton* merkt aan, dat deeze Olie meer of minder dun zal zyn, naar dat de distilleering langer of korter duurt: dat de Teer ten laatste tot eene zwarte kool zal gebragt worden, en dat de Olie dan vry donker van kleur zal zyn, hoewel volkomen vloeibaar: dat deeze Olie eene eigenschap heeft, gelyken.

kende naar die van het Afrekfel van Graveel hout in water, dat zich blaauw vertoont, als men 'er op ziet, maar van eene oranje kleur, als men het tusschen het licht en de oogen houdt. Doch ik heb waargenomen, dat ze deeze eigenschap verliest, als men ze lang be- waart. Zy is zoo aangenaam niet als de voorgaande Oliën, hoewel zeer scherp en prikkelende.

OLEUM TEREBINTHINÆ ÆTHE-
REUM; & *empyreumaticum* sive BAL-
SAMUM.

*De Lucht-Olie van Terpentyn, en de bran-
dige Olie, of Balsem.
Lond.*

Distilleer de wezendlyke Olie van Terpentyn in een Kromhals, met een zeer zagt vuur, tot dat het gene overblyft de dikte van een Balsem verkreegen heeft.

Insgelyks kan men Balsem verkrygen van de geele Hars, die na het distilleeren der wezendlyke Olie agter gelaaten wordt: want als men deeze in een Kromhals distilleert, reist 'er eerst een gedeelte dunne Olie op, welke alleen moet gehouden worden, en naderhand een dikke Balsem: en in den Kromhals blyft eene zwartagtige Hars over, die *Colophonie* genaamd wordt, dat is Grieks Pek, of Spiegel Hars.

Edinb.

Smelt eene hoeveelheid van Terpentyn, over een zagt vuur, en doet ze in een glazen Kromhals, zoo dat hy half vol zy: doet 'er dan een Ontvanger met klei digt ge- smeerd aan, en distilleer ze in een zandbad. Leg eerst een klein vuur aan, waar op een zuure Geest zal overkomen, en als men het vuur allengs vermeerdert, zal 'er een heldere Olie, gemeenlyk Lucht-Geest van Terpentyn genoemd, en ten laatsten eene geele Olie opreizen. Op den bodem van den Kromhals, blyft eene harsagtige klomp

over, die *Colophonie* genaamd wordt: welke, wanneer nog verder gedreeven wordt met opklimmende graaden van hitte, tot den hoogsten toe, eerst eene roode Olie geeft, en naderhand eene donkerer van kleur, die door de andere vogten heen naa den grond zinkt.

DEEZE bewerkingen zyn verdrietig en met veel gevaar verzeld; want zoo de toeleeming niet zeer dicht is, zal 'er eenige damp kunnen doorkomen, welke, indien vuur vat, de vaten onseilbaar zal doen barsten. De Olie, die hier Lucht-Olie genoemd wordt, verschilt niet heel veel in soortelyke zwaarte, reuk, smaak, of geneeskrachtige hoedanigheden, van de beter koop Olie, die door het bydoen van water in de gemeene distilleer ketel verkreegen wordt: ook zyn de brandige dunne Olie en Balsem in de praktyk in geene groote achtinge.

OLEUM COPAIVÆ COMPOSITUM.

*Saamengestelde Olie van Balsem Copaiva.
Lond.*

Neem twee ponden Balsem Copaiva, en vier oncen Guajacum Gom. Distilleer het in een Kromhals, en vervolg de bewerking tot 'er een pint Olie overgekomen is.

Dit mengfel, ongedistilleerd zynde, is een Geneesmiddel van groot vermogen in zinkingen enz. In het distilleeren geeft de Guajacum Gom weinig over, dienende voornaame- lyk tot het zelfde oogmerk, als de Tichelfteenen, in de Olie van Tichelfteenen (c). De Balsem in een Kromhals met of zonder de Gom gedistilleerd, leevert eerst een licht gekleurde Olie-uit, die zeer sterk naar 't onder- werp ruikt; deeze wordt aanstonds van een donkerer Olie gevolgd, en naderhand van een blaauwe, welke beiden weinig anderen reuk hebben, dan den brandigen, die de Oliën van deezen rang onderscheidt: derzelver smaak

is

(c) *Oleum lateritium.*

is zeer fcherp en prikkelende. Deeze Balfem, met water gedistilleerd, leever al zoo veel wezendlyke Olie uit, als de boven gemelde brandige geeft.

OLEUM CERÆ.

*Olie van Wafch.
Edinb.*

Smelt geel Beyen Wafch met tweemaal zoo veel zand, en distilleer het in een Retort, die in een zandfurnuis geplaatst is. Eerft reift 'er een zuur vogt op, en naderhand een dikke Olie, die in den hals des Retorts blyft zitten, ten zy dezelve, door eene glimmende kool 'er tegen te houden, heet gemaakt zy. Deeze kan tot eene dunne Olie verbeterd worden, door ze verfcheidene maalen, zonder eenig byvoegfel, in eene zandhitte te distilleeren.

BOERHAAVE ordonneert het Wafch, in stukken gefneeden, eerft in den Kromhals te doen, zoo dat hy half vol is; wanneer 'er zoo veel zand mag bygedaan worden, dat de andere helft ook gevuld zy. Dit is een zindelyker en gemakkelijker wyze, dan dat men het Wafch smelt en met het zand vermengt, eer men het in den Kromhals doet. De aangehaalde Schryver pryft deeze Olie fterk aan tegen ruuwheid en barften van de huid en andere diergelyke oogmerken: Het COLLEGIE van Straatsburg fpreekt ook van de zelve inwendig in te geeven, en zegt, dat het een kragtig pisdryvend middel is, (*ingens diureticum*) in giften van twee tot vier en meer droppels; doch derzelver onaangename reuk heeft belet, dat ze by ons in gebruik gekoomen is.

BALSAMUM ANODYNUM, VULGO GUIDONIS.

*Pynstillende, gemeenlyk Guido's Balfem
genaamd.
Edinb.*

Neem van
Tacamahaca, in poeder,
Veneetfche Terpentyn, van elks even veel.

Doet het in een Kromhals, zoo dat ze tweederden mogen vullen, en distilleer het met een allengs aanwakkerend vuur. Scheid de roode Olie, of Balfem van het vogt, dat 'er boven op dryft, naar de kunst af.

DEEZE Olie wordt onderfteld pynstillende en verdryvende te zyn. In buitenlandfche Apotheeken, en in de voorgaande Uitgaven van de *Londen- en Edinburgfche*, waren Oliën voorgefchreeven, op dezelfde wyze te distilleeren van verfcheidene harsagtige en Gommharsagtige lichaamen, als Tacamahaca, Storax, Ammoniac, Galbanum, Sagapenum enz. doch het blykt niet, dat zy ftoffelyk van elkanderen verfchillen, ten aanzien van derzelver uitwendig gebruik, welk het eenigfte oogmerk is, waar toe ze gebruikt zyn geweest. Het bovenftaande Saamenmengfel heeft een van zyne innengfels verlooren, te weten de Galbanum, zonder eenige benadeeling zynere kragt.

OLEUM ANIMALE DIPPELII.

Dierlyke Olie van Dippelius.

Neem eenige hoeveelheid van brandige Olie, die van dierlyke zelfftandigheden gedistilleerd is, als van Hartshoorn, (welker bereiding, gelyk ook die van het vlugge Zour, en den Geest, in 't volgende Hoofdst. befchreeven wordt.) Doet het in een glazen Kromhals, en eenen Ontvanger daaraan gehecht hebbende, distilleer het in eene Zandhitte: de Olie zal bleeker gekleurd opreizen, en minder stinkend zyn; en 'er zal eene zwarte koolagtige ftoffe agter blyven. Herhaal de distilleering in verfche Kromhalsen, tot dat de Olie ophoude eenigen droesfem over te laaten, en tot dat ze haaren kwaaden reuk verliest, en eenen aangenaamen verkrygt.

DE.

De hoeveelheid der Olie, die men in deeze bewerking gebruikt, moet zeer groot zyn; want zy laat, in de verscheidene distilleeringen, zoo veele zwarte stoffe agter, dat ze ten laatste tot een klein gedeelte van haare eerste veelheid gebragt wordt. De distilleering moet ten minste twaalf reizen herhaald worden; en menigmaal zal de vereischte fynheid naauwelyks met minder dan twintig distilleeringen bekomen worden. Men zegt, dat de uitwerking kan verhaast worden, door de Olie met levendige kalk tot een zagt deeg te vermengen; dewyl de kalk meer van de grove stoffe zal onderhouden, dan 'er zonder dit byvoegfel zou agter blyven.

Dierlyke Oliën, dus verbeterd, zyn dun en helder, van eenen fynen, doordringenden, en niet onaangenaamen reuk en smaak. Zy worden sterk aangepreezen, als pynstillende en kramptrekking tegenstaande middelen, in giften van vyftien tot dertig dropfels. *Hoffman* verhaalt, dat ze een zagten en zoeten slaap bezorgen, die somtyds twintig uren duurt, zonder van eenige flaauwheid of zwakheid gevolgd te worden, en den Lyder veel eer vlugger en vrolyker latende, dan hy te vooren was: dat ze insgelyks een maag zweet verwekken, zonder de hitte van het bloed te vermeerderen: dat ze, tot twintig of meer dropfels op een ledige maag gegeven, zes uren voor de aankomst van eene afgaande koorts, die ziekte dikwyls verdryven: en dat ze ook een zeer edel herstmiddel zyn, in verouderde en gezettelyke vallende Ziekten, en in stuipagtige beweegingen; byzonderlyk als ze voor den gewoonen tyd der aanvallen in-

gegeeven, en door behoorlyke ontlastingen voorgegaan worden.

De brandige Oliën van plantgewassen, op dezelfde wyze door herhaalde distilleeringen verbeterd, ondergaan eene gelyke verandering, als die van de dierlyke zelfstandigheden; verliezende derzelver zwarte kleur en leelyken reuk, en wordende helder, doordringend en aangenaam: in deezen staat worden ze onderfeld, gelyk de dierlyke Oliën, pynstillende, kramptrekking tegenstaande, en zweetverwekkende te zyn. Merkwaardig is het, dat alle de brandige Oliën in Geest van wyn ontbonden worden, en dat, hoe dikwylser zy gedistilleerd worden, zy des te eerder ontbonden worden; eene omstandigheid, waarin zy merkelyk van de wezendlyke Oliën verschillen, die, door herhaalde distilleeringen, hoe langer hoe moeilijker worden om te ontbinden.

Hoe verre nu deeze bereidingen de krachten, die aan dezelve toegeschreeven worden, waarlyk bezitten, is tot nog toe niet genoeg door ervaarenheid bepaald; om dat de verdrietigheid en moeilijkheid der verbetering verhinderd heeft, dat ze in gemeen gebruik gekoomen of dikwyls gemaakt zyn. Ook zyn ze aan een nog wezendlyker ongemak, ten opzichte van derzelver geneeskundig gebruik onderworpen, de vergangke-lykheid van derzelver hoedanigheid; want hoe volmaakt zy ook verbeterd zyn, verliezen zy echter, in 't bewaaren, langzaamerhand de hoedanigheden, die zy door de bewerking verkreegen hadden, en keeren meer en meer tot derzelver oorspronkelyke stinkendheid weder.